

**CATALEG
DE LA EXPOSICIO
DE PINTURA
DEL
CONCURS
PLANDIURA**

1922-23

**GALERIES LAIETANES
BARCELONA**

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1501013856

CATÀLEG
DE LA
EXPOSICIÓ DE PINTURA
DEL
CONCURS PLANDIURA

1922 ~ 23

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Biblioteca d'Humanitats

GALERIES LAIETANES
BARCELONA

BASES DEL CONCURS

1.—Els concursants han d'ésser catalans o que per la seva llarga estada a Catalunya es puguin considerar com a tals.

2.—Tenint en compte que els quadros van destinats a una col·lecció particular, les seves dimensions han d'ésser limitades dins d'un màxim de 1'20 i un mínim de 0'60 m.

3.—El procediment pot ésser qualsevol dels coneguts i que s'anomenen a continuació per a millor claredat: pintura a l'oli, al ou, al tremp, aiguada, fresc, cera o qualsevol similar.

4.—El tema es deixa a llibertat de l'artista, podent-se presentar lo mateix un retrat que una natura morta, una composició de figures que un paisatge.

5.—No s'admetran més de tres obres de cada pintor.

6.—Les obres han d'anar degudament emmarcades i firmades per l'autor.

7.—Les obres hauran d'ésser presentades per tot el dia 15 de novembre de 1922, en el domicili del senyor Plandiura: carrer de la Ribera, número 6, per a ésser exposades dintre del mes de desembre de 1922 i durant quinze dies en un Saló d'Exposicions que oportunament se donarà a conèixer. A l'ésser rebudes les obres, es donarà un resguard a nom de l'artista, que ha d'ésser recollit pel mateix autor de l'obra o persona degudament autoritzada.

8.—Dins la primera setmana de la seva exhibició, el senyor Plandiura triarà les obres que destina a la seva col·lecció.

9.—La quantitat destinada en aquest Concurs serà de 15,000 pessetes distribuïdes com segueix: una adquisició de 5,000 pessetes i quatre de 2,500 pessetes a lliure elecció del propi senyor Plandiura.

10.—Les obres adquirides en aquest Concurs restaran de propietat absoluta del senyor Plandiura, sense limitació de cap mena.

11.—El senyor Plandiura se reserva el dret d'exhibició de les obres que li siguin portades per a pendre part a son Concurs.

12.—En cas d'accident produït per foc, aigua o revolta, els concursants no tindran dret a cap reclamació, encara que fós amb la llei a la mà.

13.—Les obres no adquirides i que no hagin sigut recollides durant tot el mes de gener de 1923, es consideraran com abandonades per son autor i propietari, i que renuncia a tots els beneficis de la seva propietat.

Gener de 1922.

NOTA: En virtut del apiaçament anunciat a son degut temps per la premsa de Barcelona i particularment a cada concursant, les bases varen quedar modificades en lo que fa referència a la data de la exposició i a la recollida de les obres no adquirides, que deurà ésser feta per tot el mes de febrer de 1923, des de l'endemà de tancada la exposició.

BASES DEL CONCURSO

1.—Los concursantes deben ser catalanes o que por su continuadaⁱ residencia en Cataluña puedan considerarse como a tales.

2.—Considerando que las obras se destinan a una colección particular, sus dimensiones deben limitarse entre la medida máxima de 1.20 m. y la mínima de 0.60.

3.—El procedimiento puede ser cualquiera de los conocidos y que se citan a continuación para mayor claridad: pintura al óleo, al huevo, al temple, aguada, fresco, cera o sus similares.

4.—El tema se deja a voluntad del artista, pudiéndose presentar un retrato como una naturaleza muerta, una composición de figuras como un paisaje.

5.—No se admitirán más de tres obras de cada autor.

6.—Las obras deberán presentarse con su marco y firmadas por su autor.

7.—Las obras han de ser entregadas durante el día 15 de Noviembre de 1922, en el domicilio del señor Plandiura, calle de Ribera, n.º 6, para ser exhibidas en el mes de Diciembre en una sala de Exposiciones que se dará a conocer oportunamente. Al recibo de las obras se librará un resguardo a nombre del artista, debiendo ser recogidos por su autor o persona debidamente autorizada.

8.—Durante la primera semana de la exhibición, el señor Plandiura escogerá las obras que destine a su colección.

9.—La cantidad destinada en este Concurso será de 15.000 pesetas, distribuidas de la manera siguiente: una adquisición de 5.000 pesetas, y cuatro de 2.500, libremente elegidas por el propio señor Plandiura.

10.—Las obras adquiridas en este Concurso quedarán de propiedad absoluta del señor Plandiura, sin limitación de ninguna clase.

11.—El señor Plandiura se reserva el derecho de exhibición de las obras que le sean presentadas en el Concurso.

12.—En caso de accidente producido por fuego, agua o revuelta, los concursantes no tendrán derecho a reclamación alguna, aunque fuese apoyada por las leyes.

13.—Las obras no adquiridas y que no sean recogidas durante el mes de Enero de 1923, se considerarán como abandonadas por su autor y propietario, entendiéndose que renuncia a todos los beneficios de su propiedad.

Enero de 1922.

NOTA: En virtud del aplazamiento anunciado en tiempo oportuno por la prensa de Barcelona y a cada concursante en particular, las bases 7 y 13 quedaron modificadas en lo que se refiere a la fecha de la exposición y a la recogida de las obras no adquiridas, que deberá hacerse por todo el mes de Febrero de 1923, desde el día siguiente a la clausura de la exposición.

PRÒLEG

PER QUÈ, dins l'atonia general que avui pateix la espiritualitat catalana, i que nosaltres ens feiem un deure aspríssim d'assenyalar a Castelló d'Ampúries, l'art de la pintura fa excepció?

Tot un segle de renaixement literari i patriòtic no ha bastat a concitar a casa nostra, ni solament com a principi, una vera escola d'historiaires. En tenim, emperò, tres o quatre, i ben fruitades, de paisatgistes. Allò mateix que els records del nostre passat no podien héure, les impressions de la nostra natura han obtingut.

Igual cosa s'esdevé amb els costums moderns. El teatre, la novel·la no els reflexen pas. Els reflexen, sí, i ben abundosament, gentil i garbosa, el dibuix i la caricatura.

Com són els nostres poetes d'última hora, com viuen, què fan? Seran — segons la dita recent, franca i pintoresca, de l'un d'ells — gent «que no resa ni pinta enlloc», voltada «d'uns quants amics i uns quants noiets de bona fe», produint, «en la majoria» dels casos, «pallerofa lírica», «una cosa tan tronada, tan poc mengívola, tan falsa de cap a peus...»? Mentrestant, els pintors, després d'haver excel·lit i seduït el públic en la pintura de cavallet — que hom diu laica i admirable invenció del Giorgione, i que esdevenia, avançant el temps, flor característica i elegant de la civilització burgesa — semblen tornar-se més ambiciosos. I els tempten darrerament empreses més altes. I parlen de pintura mural i ressuciten la tècnica del fresc i s'orienten, com en les hores estètiques més nobles de la humanitat, devers les concepcions àrdues d'una central religiositat o d'un generós impuls de popularitat dins la creació artística.

Demanem-nos, encara: quin autor literari de biografies podríem entre nosaltres posar per model? En canvi, dels carbonets mòrbids d'un sol artista

UB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

n'han sortit més de trescents retrats, psicològica i materialment perfectes, la iconografia de tota una època, document inapreciable per al futur.

Ara pensem en tan temps, tan temps de Jocs Florals i en tantes, tantes *flors naturals* en els Jocs. D'aquesta torrentada de lirisme amorós, la nostra memòria no en pot guardar ni una sola figura de dona; ni una sola imatge femenina concreta, apta a perdurar amb aquell do de presència irrecusable, que és un dels atributs de la vida. Però tal retrat de pintor, com tal marbre d'estatuaire — dama jove amb vestit ratllat o nua Cloè pagesa d'alta sina tot just núbil — s'esborraran difícilment d'aquell complex de sensacions i d'emocions que suscita el nom dolcíssim de Catalunya en l'ensomni i en el record dels qui són lluny d'ella.

I així sempre, en paral·lelisme torbador. Dins gairebé tots els ordres de l'activitat intel·lectual o civil, demanar per al nostre poble un lloc, mal fós el darrer, dins el quadre de la producció europea, representaria deliri. En la pintura, no. En la pintura es ben probable que, immediatament darrera la posició privilegiada que el consens general dóna a l'art francès, el primer lloc, tant per la qualitat com per la possibilitat de glòria i de durada, correspongui, dins l'universal concurs, a l'art català. Per la qualitat, dic, i també per l'abundor i el sentit de col·lectiva continuïtat, per la riquesa dels gèneres, per l'autenticitat de les vocacions, per l'originalitat dels individus unida a la coherència del grup, per la clàssica seguretat a l'ensem que per la modernitat aguda.

SOBTADAMENT, no fa cinquanta anys encara, aquesta bona tradició començà. Les gents no se n'adonaren tot duna; però ja de bon principi podia parlar-se d'una *pintura catalana* dins la pluralitat dels corrents. Un instintiu, potser genial, el paisatgista Vayreda portava aquí la revolució del naturalisme. L'anècdota moderna, creació típica del Vuitcents, tenia amb En Martí i Alsina un mestre de fina sensibilitat. El romanticisme, pervingut en el desenrotllament del seu cicle a les ubriagueses de la sensualitat ardent, voltava el nom del cosmopolita fill de Reus, el nom del magicià Fortuny,

d'una auriola de meteor. I no per això les més austeres normes clàssiques havien perdut totalment el seu fur. Obscura dins la moda del temps, contrariada pel culte i per les supersticions, noves llavors, de l'aire i de la llum, la obra patrícia d'En Benet Mercadé havia de restar, si públicament oblidada, secretament activa, com una llevor colgada en la espectació dels recomençars d'una primavera favorable.

Quan, de seguida, tot això fou abeurat de les aigües de l'impressionisme, el terreny era aquí més ben preparat tal vegada que enlloc. De promoció en promoció artística no s'interromp, no s'empobreix cap d'aquelles direccions. Els paisatgistes vénen a formar aviat a Catalunya com una mena d'Orde franciscana dispersa que, recullidament panteística, escampa, per tots els indrets de la terra nostra, la lliçó de llibertat i de sinceritat tèbia, començada a Olot; i En Rusiñol ha contat, en pàgines sentimentals i evocadores, com ell recullia, a Olot mateix, l'exemple ja melancòlicament senil del pare Vayreda. Paral·lelament, el barcelonisme perlat de les millors teles de Ramón Casas supera, sense en realitat renegar-lo, el barcelonisme bru de les millors teles d'En Martí i Alsina. Però la victòria més esclatant és llavors per als epígons de la sensual exaltació. La «Fi de Segle» hi inoculara follament tots els sucus prestigiosos de la decadència. L'ànima de la música, que les palpitations del temps estenien a tota la contemplació i a tota la producció de bellesa, baixa a la pintura també, i allí, simfònicament, es rabeja dins l'obra febrosa dels Hermen Anglada i dels Joaquim Mir. Un altre amb ells venia, més jove i destinat sens dubte a més pura grandesa. Venia l'Isidre Nonell, sensual encara, més i millor sensual que els altres, però ja constructiu; colorista, però ja arquitectònic; venecià, que vol dir adriàtic, que vol dir oriental; però ja català, que vol dir mediterrani, que vol dir grec. L'Isidre Nonell, que la mort malauradament s'emportava a la vetlla de la conscient maduresa, en l'instant suprem en que anava amb tota seguretat a esdevenir un clàssic.

I l'avui... Amb En Nonell, l'encara no prou justament preuat Pidelaserra, tot marcant el traspàs entre un moment i l'altre moment, entre l'ideal de la «Fi de Segle» i el de les promocions noucentistes, significa a la vegada la més clara penyora d'una continuïtat en la evolució de la pintura catalana, d'una harmonia d'organisme, digne de la plenitud d'un ésser viu. En la part

essencial, la seva lliçó significa, en certa manera, aquella lleu d'En Benet Mercadé que brota. És l'esperit d'estructura i de mesura, la primèria de les valors intel·lectuals.

En torn d'aquest ideal, la crònica de la nostra activitat artística ve quotidianament a enriquir una llista de noms, honorats ja molts, d'ells amb una labor d'una força i d'una puresa que admiren. Noms de coneguts, noms de joves de trenta anys, noms de ardits minyons que just comencen. Són ells, són ells tots, amb una unanimitat que té molt de síntesi i que també té alguna cosa d'apoteosi, els que es troben aplegats dins l'exposició del ja famós Concurs, al qual aquest pròleg ve a introduir-vos. Els qui ja imposen peremptòriament al món el reconeixement d'una Escola nostra, amb la doble gravetat que importa l'unir a la paraula «Escola», la paraula «nostra»... Però també els qui més imperiosament, més punyidorament presenten a la pública consciència un problema en una pregunta: Per què aquesta sorprenedora florida al mig d'un desert? Per què, quan aquí la política, la literatura, la ciència, es tornen tan miserables i esmortuïdes, aquesta magnífica, aquesta segurament única, victòria de l'art?

Hi ha una fàcil resposta, tota preparada per una filosofia barroera, a interrogacions d'aquest aire. Hi ha la resposta, acceptada i repetida constantment pel determinisme, la que vol trobar en raons còsmiques, en raons de raça o de medi, d'etnografia o de geografia, una explicació suficient. Hipòlit Taine i el matrícula d'honor de la Escola Superior d'Arquitectura saben sense vacil·lació que la pintura s'il·lustrà als Païssos-Baixos perquè hi ha boires, com l'escultura s'havia il·lustrat a Grècia perquè allí el contorn de la costa és dentellat i pul·lulants, les illes i les illetes a l'Arxipèlag. Els pangermanistes de l'abans-guerra sabien també que és per gràcia d'unes infiltracions ancestrals de semença gòtica, que el Giotto va entendre's a representar l'encara enterca espiritualitat dels bells àngels i Leonardo, el front meditatiu i el somriure ambigu de les patrícies delicades i Miquel Àngel, la

monumentalitat heròica de les Sibil·les agitates de profecia i de tempestat. Poc costaria als uns i als altres, certament, esbrinar que la gent catalana és gent desperta de sentits; que la vocació plàstica, freqüent a les ribes del Mediterrani, té totes les probabilitats de trobar aquí pastura; que el mar i el sol i les roques enceses de les illes d'or i les costes braves conviden a totes les festes del color; que un paganisme mai mustigat pot sempre portar-nos a un amor lúcid per la vigoria imaginativa d'allò qui és concret, a exaltació davant els espectacles de la terra, al culte gai dels contorns definits i de les formes harmonioses.

Esbrinaria així, pensaria així, diria així el determinista, i no s'enganyaria pas respecte d'alguns dels elements dels fenòmens. Una explicació d'aquest orde té sempre, més que la tara d'ésser injusta, l'inconvenient d'ésser incompleta. Al marge d'ella, inutilitzant-la, fent-la sovint ridícula, resta el fet de la intervenció de la història, que és contingència, que és atzar. Catalunya parla clarament, eloqüentment avui el llenguatge de l'art. Per què, doncs, no l'havia encara parlat cap hora? Per què, si el fet és degut a altres fets naturals, aquests fets, restats inútils i sense eficàcia en hores tan propícies com les del Renaixement, han vingut darrerament a esclat tan esplèndid de conseqüències? L'aire i la llum, les ben proporcionades muntanyes, la mar de riure innumerable: són canviats per ventura entre els inicis del segle XVII i els inicis del segle XX? Florència parí un dia artistes suprems; perquè avui sembla no parir sinó artistes mediocres? La raça és ben mudada, sens dubte, entre l'Atenas de Pericles i l'Atenas de Venizelos; però al nord d'Itàlia, quina invasió nova s'ha produït, quina sang estrangera ha entrat en proporcions que justifiquin genèticament canvi tan profund en la cultura? Arribats a exemple més menut, arribats a la vorera mateixa del nostre cas, per què València pogué tenir tota una Escola, i un nom com el de l'«Espanòleto», en tant que aquí la pintura i tot l'art dormien en el letargi secular, que separa la Taula dels Consellers, tan entimentada i tan isolada després de tot, de quatre Viladomats, tan tímids i tan isolats igualment? Avui, emperò, poden veure els nostres ulls admirats com, allò que, un poc més al mitjorn de l'Ebre, s'ajau en la corrupció i la frevolitat i la decadència, es desenrotlla, un poc més amunt, ple de vigor, ple de profunditat benhaurada...

UTB
Unipositiu d'Informació a la Biblioteca d'Humanitats

L'home. L'home individual, concret, històric; alletat d'atzar, peixat d'anècdotes, si voleu. «L'home anomenat Anton», per dir-ho a la manera d'Aristòtil. El fill de Còsim o de Joan, el fill d'Eusàpia o de Maria del Roser. L'home de carn i ossos, i penes i fatics, de passions i secrets, de miserables minúcies i de perspectives d'excelsitud immenses: heu's-aquí el que torç el curs de les previsions col·lectives més raonables, l'escull on naufraga qualsevulla temptativa miope d'explicació determinista. Cerqueu en la vida de la humanitat l'efecte de les grans forces de la natura: sou en el vostre dret. Cerqueu-hi la successiva revelació d'un procés dialèctic on el dinamisme de l'eternal Esperit vingui a revelar-se: l'empresa és legítima, pot ésser fecunda encara. Però no us oblideu, segons els dos mots famosos, del perfil de Cleopatra ni de la malaltia de Cromwell. Una aventura de Marc Antoni decideix dels destins de Roma, més que la seva situació no lluny de la mar i al costat del riu. Un purità morós sentència la mort de l'absolutisme, més que l'esdevenir de la idea de domini a la idea de llibertat... L'home, l'home sempre! Per exhaurir la cusalitat en un període, en un capítol de la història de l'art, com de tota història, doneu-me cent noms, doneu-me un nom. Un nom d'artista o de patrici. El d'un pastoret de l'Umbria o el d'un escolanet al camp de Tarra-gona. El d'un rebrot de la pagesia del Mugello, banquer florentí enriquit en el comerç dels safrans de l'Orient, o, proporcions guardades, el d'un rebrot de la pagesia de La Garriga, importador de colonials al barceloníssim barri de Ribera.

EL MENYS important en una patriarcal influència d'aquest darrer ordre, pot haver estat la estreta materialitat d'*unes compres*. L'element decissiu ben segur que es trobava, no en la esfera dels preus, sinó en la esfera de les dignitats.

Pensem en això. Porta habitualment la normalitat de les coses, que tots els innovadors de les arts topin, en les passes primeres i potser decissives del seu camí, amb una resistència i una oposició sense escletxa. L'autor de la tra-

gèdia li veu refusades les llums del teatre; l'autor del llibre no troba editor per al seu manuscrit. Aquell simple i elemental privilegi d'ésser conegut, judicat, sol reservar-se al terme d'una difícil lluita, on es perden potser moltes belles possibilitats, on d'altres es torcen o mustiguen... A Catalunya, emperò, cap temptativa d'art modern no ha sofert avui d'aquest obstacle. Els pintors de personalitat més esquerpa, la producció de tècnica més revolucionària, han entrevist, ells des del bell instant del projecte, ella des de les hores febro-senques de gestació, perspectives obertes damunt les dolçors i els beneficis de l'èxit immediat. N'és una prova el present Concurs; n'és una altra la col·lecció que el precedeix; més en seran, i encara millors, les continuacions anunciades.

Aquesta forma d'èxit ha tingut, demés, una valor singular per l'artista que hi arribava. No era un èxit desfet, deslligat. No era una victòria de franc-tirador. Significava la incorporació a una obra sistemàtica d'espiritualitat i de bellesa; la col·laboració dins una obra tota general i àdhuc civil. El que amb les aportacions successives s'anava aplegant, lluny de la simple suma, formava, una síntesi, una *Escola*. La escola de la pintura catalana moderna anava allà generant-se alhora que s'anava arxivant. Aquella antologia no era la d'un herbari, sinó la d'un jardí. Per la companyia, per l'afinitat, pel contrast, aquestes obres han pogut lligar-se, organitzar-se, unir-se en l'estructuració d'una cosa viva. De tela en tela, d'ànima en ànima, volaven subtilment les mutuels influències, com un pòlen fecundador.

Una Escola i un Museu. També el que anava així produint-se era un Museu. I en ell ha sabut el més jove, el més atrevit, que la porta no era tancada ni per a les seves obres de debut, ni per aquelles que havien conegut alguna injustícia del sufragi de la vulgaritat. Museu donat, tot ample, a les curiositats internacionals; tot noble, a les revisions vindicatives de la durada.

Per a més alta distinció, per a prova més forta, aquí les invencions dels contemporanis venien a vorejar els testimonis selectíssims de l'art antic. El decorador del nou estil s'hi confrontava amb el gòtic nerviós, amb el barroc de bella ufanía. El cubista ha sentit l'honor i la temença de trobar-se veí d'un Greco.

Si, es veritat: la moderna pintura catalana és la segona del món! Però confessem que l'hostal de la moderna pintura catalana no en resulta indigne.

ARA, ELS POCS anys d'ell, del Museu; els cinquanta anys d'ella, de la Escola, com prosseguiran? Que cosa reserva l'avenir per aquest jardí al mig d'un desert: la lenta colonització del desert o l'asseccament, per ventura ràpid del jardí?... Una gran emoció ens diu que som arribats al moment crucial, que ens trobem a aquell punt que els camins es parteixen. En l'encreuament, l'esclat públic d'un Concurs... Però al bell mig de l'encreuament, l'íntima tragedia, la consciència silenciosa — potser dubitativa — d'un home.

Tenim fe en que ella li dirà com la feina feta fins ara no dóna solament un dret, però representa una responsabilitat. Hom predica a un fill: «Sigues digne del teu pare!» Cal predicar també al pare: «No sigues indigne del teu fill!» — Tota creació forta a que projectem la nostra personalitat ens imposa deures. Aquests deures porten amb ells una més aspra exigència cada dia.

De la valor d'això que aquí véiem suscitat com per un conjur, de la valor d'allò altre que sabem reunit i, per ara, púdicament clòs dins una casa típica de l'antiga Barcelona, la nostra esperança se'n fa essencialment *una penyora*.

I un altra, — per ventura més ferma encara — de trobar un cop més completa aquella prèvia garantia de qualsevol grandesa de destí personal, que no hagi estat purament instintiva o graciosa... Aquella garantia que vol que el predestinat selecte, «a la meitat del camí de la vida», hagi, com el Dant, baixat a l'Infern.

EUGENI D'ORS

Madrid, 17 gener 1923.

POR QUÉ dentro de la atonía que actualmente padece la espiritualidad catalana y que nosotros, cumpliendo un muy áspero deber, señalamos en Castellón de Ampurias, el arte de la pintura forma excepción?

No ha bastado todo un siglo de renacimiento literario y patriótico para concitar en nuestra casa, ni siquiera como principio, una verdadera escuela de historiadores. Tenemos, sin embargo, tres o cuatro y muy fructuosas escuelas de paisagistas. Las impresiones de nuestra naturaleza han obtenido lo que no pudieron alcanzar los recuerdos de nuestro pasado.

Ocurre lo mismo con las costumbres. No las reflejan ni el teatro ni la novela. Las reflejan, sí, y bien abundosa, gentil y garbosamente el dibujo y la caricatura.

¿Cómo son nuestros poetas de última hora, qué vida llevan, qué hacen? Serán — según el dicho reciente, franco y pintoresco de uno de ellos — gente «que no reza ni pinta en parte alguna», rodeada «de unos cuantos amigos y unos cuantos muchachos de buena fe», y que produce, en la mayoría de los casos, «paja lírica», «una cosa tan tronada, tan poco apetitosa, tan falsa de la cabeza a los pies...?» Entre tanto, los pintores, después de haber llegado a la excelencia y seducido al público en la pintura de caballete — que se juzga laica y admirable invención de Giorgone i se convertía, andando el tiempo, en característica y elegante flor de la civilización burguesa — parecen volverse más ambiciosos y han sentido últimamente la tentación de empresas más altas. Y hablan de pintura mural y resucitan la técnica del fresco, y se orientan, como en las horas estéticas más nobles de la humanidad, hacia las árduas concepciones de una central religiosidad o de un generoso impulso de popularidad dentro de la creación artística.

Preguntémonos todavía: ¿qué autor literario de biografías podríamos pre-

UB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

sentar, entre los nuestros, como un modelo? En cambio, de los mórbidos carboncillos de un solo artista han salido más de trescientos retratos, psicológica y materialmente perfectos, la iconografía de toda una época, inapreciable documento para el porvenir.

Pensemos ahora en los largos años de Juegos Florales y en las incontables *flores naturales* de esos Juegos. De tal torrente de lirismo amoroso, nuestra memoria no puede guardar ni una sola figura de mujer; ni una sola imagen concreta, apta para perdurar con aquel don de presencia irrecusable, que es uno de los atributos de la vida. Pero tal retrato de pintor, como tal mármol de estatuario — joven dama con vestido rayado, o desnuda Cloe campesina de alto seno, apenas núbil — difícilmente se borrarán de aquel complejo de sensaciones y emociones que suscita el dulcísimo nombre de Cataluña en el ensueño y el recuerdo de los que están lejos de ella.

Y siempre así, en desconcertante paralelismo. En casi todos los órdenes de la actividad intelectual o civil, pedir para nuestro pueblo un lugar, aunque fuese el último, dentro del cuadro de la producción europea, significaría delirio. En la pintura, no. En ésta es muy probable que, inmediatamente después de la posición privilegiada que el general consenso da al arte francés, el primer lugar, así por la calidad como por la posibilidad de gloria y duración, corresponda, dentro del universal concurso, al arte catalán. Por la calidad, digo, y también por la abundancia, por el sentido de colectiva continuidad, por la riqueza de los géneros, por la autenticidad de las vocaciones, por la originalidad de los individuos unida a la coherencia del grupo, por la clásica seguridad a la vez que la modernidad aguda.

SÚBITAMENTE, no han pasado aún cincuenta años, esta buena tradición empezó. El público no se dió cuenta de ello en seguida; pero ya desde los principios podía hablarse de una *pintura catalana* dentro de la pluralidad de las corrientes. Un instintivo, quizá genial, el paisajista Vayreda, traía aquí la revolución del naturalismo. La anécdota moderna, típica creación del Ochocientos, tenía, en Martí y Alsina, un maestro de fina sensibilidad. El romanticismo, que en el desenvolvimiento de su ciclo, había llegado a las embriagueces de la sensualidad ardiente, rodeaba el nombre del cos-

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

mopolita hijo de Reus, el nombre del mago Fortuny, de una aureola de meteorito. Y no por esto las más austeras normas clásicas habían perdido totalmente su fuero. Obscura, dentro de la moda del tiempo, contrariada por el culto y las supersticiones, nuevas entonces, del aire y de la luz, la obra de Benito Mercadé había de quedar, si públicamente olvidada, secretamente activa, como simiente enterrada en la expectación de los comienzos de una propicia primavera.

Inmediatamente después, cuando todo esto fué saturado por las aguas del impresionismo, el terreno estaba aquí tal vez mejor preparado que en ninguna otra parte. De promoción en promoción artística, ninguna de aquellas direcciones se interrumpe ni se empobrece. Los paisajistas vienen a formar muy luego en Cataluña como una especie de Orden franciscana dispersa, que, recogidamente panteísta, esparce por todos los parajes de nuestra tierra la tibia lección de libertad y de sinceridad, comenzada en Olot; y Rusiñol ha contado, en páginas sentimentales y evocadoras, el modo cómo él recogía, en Olot mismo, el ejemplo ya melancólicamente senil de Vayreda padre. Paralelamente, el perlado barcelonismo de las mejores telas de Ramón Casas supera, sin renegar de él en realidad, al pardo barcelonismo de las telas de Martí y Alsina. Pero la victoria más brillante fué entonces para los epígonos de la exaltación sensual. El «Fin de Siglo» inocular locamente en ellos todos los prestigiosos jugos de la decadencia. El alma de la música, que las palpitaciones del tiempo extendían a toda la contemplación y a toda la producción de belleza, desciende también a la pintura, y allí, sinfónicamente, se agita dentro de la obra febril de los Hermanos Anglada y los Joaquín Mir. Otro venía con ellos, más joven y destinado sin duda a más pura grandeza. Venía Isidro Nonell, sensual todavía, más y mejor sensual que los demás, pero constructivo; colorista, pero ya arquitectónico; veneciano, que significa adriático, que significa oriental, pero ya catalán, que significa mediterráneo, que significa griego. Isidro Nonell, que la muerte desgraciadamente se llevaba en la víspera de la madurez consciente, en el instante supremo en que iba, con toda seguridad, a convertirse en clásico.

Y hoy... con Nonell, el todavía no bien justamente apreciado Pidelaserra, aun señalando el traspaso entre uno y otro momento, entre el ideal del «Fin

de Siglo» y el de las promociones novecentistas, significa a la vez la más clara prenda de una continuidad en la evolución de la pintura catalana, de una armonía de organismo digna de la plenitud de un ser vivo. En la parte esencial, su lección significa, en cierta manera, el brote de aquella simiente de Benito Mercadé. Es el espíritu de estructura y de medida, lo primero de las valías intelectuales.

En torno de este ideal, la crónica de nuestra actividad artística viene cotidianamente a enriquecerse con listas de nombres, honrados ya muchos de ellos por una labor de una fuerza y una pureza que admiran. Nombres de conocidos, nombres de jóvenes de treinta años, nombres de audaces muchachos que apenas se inician. Son ellos, son todos ellos, con una unanimidad que tiene mucho de síntesis y también algo de apoteosis, los que se hallan reunidos dentro de la exposición del ya famoso Concurso, al cual viene a introducirnos este prólogo. Los que imponen ya perentoriamente al mundo el reconocimiento de una Escuela nuestra, con la doble gravedad que importa el unir a la palabra «Escuela», la palabra «nuestra»... Pero también los que más imperiosamente, más punzantemente presentan a la pública conciencia un problema en una pregunta: ¿Por qué esta sorprendente floración en medio de un desierto? ¿Por qué, cuando aquí la política, la literatura, la ciencia, se vuelven tan miserables y mortecinas, esta magnífica, esta indudablemente única, victoria del arte?

HAY una fácil respuesta, bien preparada por una basta filosofía, a interrogaciones de esta clase. Hay la respuesta, aceptada y repetida constantemente por el determinismo, que quiere hallar en razones cósmicas, en razones de raza o de medio, de etnografía o de geografía, una explicación suficiente. Hipólito Taine y el matrícula de honor de la Escuela Superior de Arquitectura saben sin vacilación que la pintura se ilustró en los Países Bajos porque hay allí nieblas, como la escultura se había ilustrado en Grecia porque allí el contorno de la costa es dentellado, y pululantes las islas e islitas del Archipiélago. Los pangermanistas de la anteguerra sabían también que, por gracia de unas ancestrales filtraciones de simiente gótica, Giotto supo representar la todavía rígida espiritualidad de

los bellos ángeles y Leonardo la frente meditativa y el sonreír ambiguo de las delicadas patricias y Miguel Angel la monumentalidad heroica de las Sibilas agitadas de profecía y tempestad. Costaría poco a unos y otros, ciertamente, demostrar que la gente catalana es gente despierta de sentidos; que la vocación plástica, frecuente en todas las riberas del Mediterráneo, tiene todas las probabilidades de hallar aquí pasto abundante; que el mar, el sol y las encendidas rocas de las islas de oro y las costas bravas convidan a todas las fiestas del color, que un paganismo nunca mustio puede llevarnos siempre a un amor lúcido por el vigor imaginativo de lo concreto, a la exaltación ante los espectáculos de la tierra, al gozoso culto de los contornos definidos y de las formas armoniosas.

Demostraría así, pensaría así, diría así el determinista, y no se engañaría respecto de algunos elementos de los fenómenos. Una explicación de este orden tiene siempre, más que el defecto de ser injusta, el inconveniente de ser incompleta. Al margen de ella, inutilizándola, haciéndola a menudo ridícula, queda el hecho de la intervención de la historia, que es contingencia y azar. Cataluña habla clara, elocuentemente hoy el lenguaje del arte. ¿Por qué, pues, no lo había hablado aún en hora alguna? ¿Por qué, si el hecho es debido a otros hechos naturales, estos hechos, que permanecieron inútiles e ineficaces en horas tan propicias como las del Renacimiento, han venido últimamente a brotar con tan espléndidas consecuencias? El aire, la luz, las bien proporcionadas montañas, el mar de risa innumerable, ¿han cambiado por ventura entre los inicios del siglo xvii y los inicios del siglo xx? Florencia alumbró un día artistas supremos; por qué hoy parece no parir sino artistas mediocres? Ha cambiado sin duda la raza entre la Atenas de Pericles y la Atenas de Venizelos; pero en el norte de Italia ¿qué invasión nueva ha ocurrido, qué sangre extranjera ha entrado, en proporciones que justifiquen genésicamente cambio tan profundo en la cultura? Viniendo a más menudo ejemplo, viniendo a la linde misma de nuestro caso, ¿por qué Valencia pudo tener toda una Escuela, y un nombre como el del «Españoleto», mientras que aquí la pintura y todo el arte dormían en el letargo secular, que separa la *Taula dels Consellers*, a la postre tan aislada, de cuatro Viladomat, tan tímidos y tan igualmente aislados? Hoy, sin embargo, nuestros ojos admirados

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
pueden ver cómo aquello que, un poco más al mediodía del Ebro, yace en la corrupción, en la frivolidad y en la decadencia, se desenvuelve, un poco más arriba, lleno de vigor, lleno de venturosa profundidad...

El hombre. El hombre individual, concreto, histórico; amamantado de azar, apacentado de anécdotas, sí queréis. «El hombre llamado Antonio», para decirlo a la manera de Aristóteles. El hijo de Cósimo o de Juan, el hijo de Eusapia o de María del Rosario. El hombre de carne y huesos, y penas y fatigas, de pasiones y secretos, de miserables minucias y de perspectivas de excelsitud inmensas: hé aquí el que tuerce el curso de las previsiones colectivas más razonables, el escollo donde naufraga cualquier miope intento de explicación determinista. Buscad en la vida de la humanidad el efecto de las grandes fuerzas de la natura: estáis en vuestro derecho. Buscad en esa vida la sucesiva revelación de un proceso dialéctico en que venga a revelarse el dinamismo del Espíritu eternal: la empresa es legítima; puede ser todavía fecunda. Pero no os olvidéis, según las dos famosas frases, del perfil de Cleopatra ni de la enfermedad de Cromwell. Una aventura de Marco Antonio decide de los destinos de Roma, más que su situación no lejos del mar y a la margen del río. Un puritano moroso sentencia la muerte del absolutismo, más que el paso de la idea de dominio a la idea de libertad... ¡El hombre, siempre el hombre! Para expresar la causalidad en un período, en un capítulo de la historia del arte, como de toda historia, dadme cien nombres, dadme un nombre. Un nombre de artista o de patricio. El de un pastorcito de Umbría o el de un monaguillo del campo de Tarragona. El de un retoño de la campiña del Mugello, banquero florentino enriquecido en el comercio de los azafranes en Oriente, o, guardando las proporciones, el de un retoño del campo de La Garriga, importador de coloniales en el barcelonesísimo barrio de Ribera.

LO MENOS importante, en una influencia patricial de este último orden, puede haber sido la estricta materialidad de *unas compras*. El elemento decisivo seguramente se hallaba, no en la esfera de los precios, sino en la de las dignidades.

Pensemos en esto. Habitualmente, la normalidad de las cosas hace que

todos los innovadores de las artes se encuentren, en los primeros y quizás decisivos pasos de su camino, con una resistencia y una oposición sin rendijas. Al autor de la tragedia se le rehusan las luces del teatro; el autor del libro no logra editor para su manuscrito. Aquel simple y elemental privilegio de ser conocido, juzgado, suele reservarse al término de una lucha difícil, en que se pierden quizá muchas bellas posibilidades, en que otras se tuercen y agostan... Pero en Cataluña ninguna tentativa de arte moderno ha padecido por tal obstáculo. Los pintores de más huraña personalidad, la producción de técnica más revolucionaria, han entrevisto, ellos, desde el mismo instante del proyecto, ella, desde las febriles horas de gestación, perspectivas abiertas sobre las dulzuras y los beneficios del éxito inmediato. Una prueba de ello es el presente concurso; otra, la colección que le precede; más lo serán, y mejores todavía, las anunciadas continuaciones.

Esta forma de éxito ha tenido, además, un valor singular para el artista que a él llegaba. No era un éxito aparte, desligado. No era una victoria de guerrillero. Significaba la incorporación a una sistemática obra de espiritualidad y de belleza; la colaboración dentro de una obra plenamente general y hasta civil. Lo que con las exportaciones sucesivas se iba recogiendo, lejos de la simple suma, formaba, en síntesis, *una Escuela*. La escuela de la pintura catalana moderna iba allá generándose a la vez que se archivaba. Aquella antología no era la de un herbario, sino la de un jardín. Por la compañía, por la afinidad, por el contraste, estas obras han podido juntarse, organizarse, unirse en la estructura de una cosa viva. De tela en tela, de alma en alma, volaban sutilmente las mútuas influencias como un polen fecundador.

Una Escuela y un Museo. También lo que iba así formándose era un Museo. Y en él ha sabido el más joven, el más atrevido, que la puerta no estaba cerrada ni para sus obras de principiante ni para aquellas que habían conocido alguna injusticia del sufragio de la vulgaridad. Museo entregado, de par en par, a las curiosidades internacionales; todo nobleza, a las revisiones vindicativas de la duración.

Para distinción más alta, para más fuerte prueba, aquí las invenciones de los contemporáneos venían a codearse con los selectísimos testimonios del arte antiguo. El decorador del nuevo estilo se confrontava con el nervioso

gótico, con el barroco de bella ufanía. El cubista ha experimentado el honor y el temor de hallarse en la vecindad de un Greco.

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

¡Sí, es verdad: la moderna pintura catalana es la segunda del mundo! Pero confesemos que la posada de la moderna pintura catalana no es indigna de ella.

MAS, los pocos años de él, del Museo, los cincuenta años de ella, de la Escuela, ¿cómo proseguirán? ¿Qué reserva el porvenir a este jardín en medio de un desierto? ¿La lenta colonización del desierto, o el agotamiento, tal vez rápido, del jardín...? Una gran emoción nos dice que hemos llegado al momento crucial, que nos hallamos en aquel punto en que los caminos se cruzan. En la encrucijada, la pública brillantez de un Concurso..., Pero en el centro de esa encrucijada, la íntima tragedia, la conciencia silenciosa, tal vez dubitativa, de un hombre.

Tenemos fe en que ella le dirá cómo la labor cumplida hasta ahora no da solamente un derecho, sino que representa una responsabilidad. Se predica a un hijo: «¡Sé digno de tu padre!». También hay que predicar al padre: «¡No seas indigno de tu hijo!». — Toda fuerte creación a la cual proyectamos nuestra personalidad, nos impone deberes. Y estos deberes llevan en sí una más áspera exigencia cada día.

De la valía de esto que aquí veíamos suscitado como por un conjuro, de la valía de aquello otro que sabemos está reunido y, por ahora, púdicamente encerrado dentro de una casa típica de la antigua Barcelona, nuestra esperanza se ha dado a sí misma, esencialmente, *una prenda*.

Y otra — acaso más firme aún — en el hallar una vez más cumplida aquella previa garantía de toda grandeza de destino personal, que no haya sido puramente instintiva o graciosa... Aquella garantía que exige que el predeterminado selecto, «A la mitad del camino de la vida», como el Dante, haya bajado al Infierno.

ANGEL RUÍZ Y PABLO
trad.

Madrid, 17 enero 1923.

CATALEG

JOSEP ARAGAY.

La finestra oberta. 1

VICENS ARMANGOT.

Paisatge. 2

PERE BARCELÓ.

L'arenal. 3

RAFEL BENET.

Paisatge d'Olot. 4

Paisatge de la Moixina. 4 *bis*

J. BONATERRA.

Paisatge. 5

Paisatge. 5 *bis*

LAUREÀ BONET.

Paisatge. 6

RAMON BORRELL.

Auto-retrat. 7

Collada de Tossas. 8

EMILI BOSC ROGER.

ALEXANDRE COLL.

Paisatge. 10

ALEXANDRE CARDUNETS.

Casa de convalescència. 11

COROMINAS CASANOVAS.

Bodegó. 12

F. CANYELLAS.

Dançarina. 13

RICARD CANALS.

El noi caçador. 14

Paisatge. 15

Retrat de la Srta. P. 16

RAMON CASAS.

La Trini. 17

Sortida de Sant Benet. 18

LLORENS CERDÀ.

«Acebuches». 19

Castell del Rei. 20

Acantillat. 21

CAMPS.

Natura morta. 22

D. CARLES.

Els prats.	24
El port de Barcelona.	25
Fruites de tardor.	26

JOAN COLOM.

Tossa.	27
Les albes de Sant Cugat.	28
Fira a Bourg-Madame.	29

ALEXANDRE DE CABANYES.

Paisatge.	30
-----------	----

RAMON CAPMANY.

La font.	31
Gent de mar.	32

RAFEL DURAN CAMPS.

Cap vespre.	33
Tarda.	34
Matí.	35

JOSEP DRUDIS VIADA.

Ple sol. - Valldemossa.	36
-------------------------	----

MARIAN ESPINAL.

Nu.	37
Paisatge de Serdanyola.	38

CLOTILDE P. FIBLA.

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Història

Pomes. 40

Cebes. 41

ENRIC GALWEY.

La figuera. 42

Bosc de Càn Tarrés. 43

FRANCESC GALÍ.

IX IV XXII. 44

VIII IV XXII. 45

III IV XXII. 46

FRANCESC GUINART.

Claustres de Perelada. 47

IGNASI GENOVER.

Paisatge. 48

MOSSÈN GARRIGA.

Paisatge. 49

JAUME GUARDIA.

Pintura al fresc. 50

MANUEL HUMBERT.

Un recó de París. 51

Paisatge d'Horta. 52

SEBASTIÀ JUÑER VIDAL.

Paisatge cristià. 53

FRANCESC LABARTA.

Els blats.	56
Câl Pere.	57
Castellar.	58

JOAN LLIMONA.

Safaretx.	59
Repòs.	60

MARIAN LLAVANERA.

Paisatge.	61
Llum de matí.	62

JOAN MORALES.

Port de la Selva.	63
-------------------	----

ELISSEU MEIFRÉN.

Marina.	64
Jardí.	65
Paisatge.	66

J. MERCADÉ.

Hortes de Valls.	67
Paisatge de Valls des d'una escala.	68

JOAQUIM MUMBRÚ.

La tarda. - Tiana.	69
El camí.	70

IGNASI MALLOL.

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats
Brancatge. 71
La dèu. 72
Paisatge d'Olot. 73

JOAQUIM MIR.

La sínia de l'onclet. 74
Cantador de peix. 75

M. MASSOT.

Porcellanes de Chelsea. 76

XAVIER NOGUÉS.

Tarda de diumenge. 77

J. NOGUÉ.

Cap-al-tard. 78
Serra andalusa. 79

JOSEP NURI.

Paisatge. 79 *bis*

MAGÍ OLIVER.

L'hort del convent. 80
Tardor. 81

JASCINTO OLIVÉ.

La taula vella. 82

Ivo PASCUAL.

Roureda. - Tardor. 83
Estiu. 84
Ivern. - Olot. 85

RAFEL M. PADILLA.

Natura morta.	86
Port de la Selva.	87
Paisatge.	88

ENRIC PORTA.

Vores de riu.	89
---------------	----

ALBERT PLÀ.

Figures.	90
----------	----

MANUEL PIGEM.

Paisatge.	91
-----------	----

PERE PRUNA.

Nus. 91 <i>bis</i>	
--------------------	--

ENRIC C. RICART.

Paisatge.	92
-----------	----

SANTIAGO RUSIÑOL.

Generalife.	93
Jardí de Xàtiva.	94

ALBERT RAFOLS.

Gent del camp.	95
»	96

NICOLAU RAURICH.

Tardoral.	97
Crepuscle.	98

JOAN SEIX.

Fruites i flors.	99
------------------	----

ERNEST SANTASUSAGNA.

DOMINGO SOLER.

Gorges de Núria. 101

ALFRED SISQUELLA.

Retrat. 102

Retrat. 103

JOAN SERRA.

Bodegó. 104

JOAQUIM SUNYER.

Retrats. 104 *bis*

JOSEP DE TOGORES.

Le Bas Meudon. 105

Dona asseguda. 106

La parella. 107

J. VILA PUIG.

Tardor. 108

A. VILA ARRUFAT.

Maternitat. 109

Dona i criatura. 110

FRANCESC VAYREDA.

Paisatge. 111

Retrat. 112

SANTIAGO RUSIÑOL

GENERALIFE

M. MASSOT

PORCELLANES DE CHELSEA

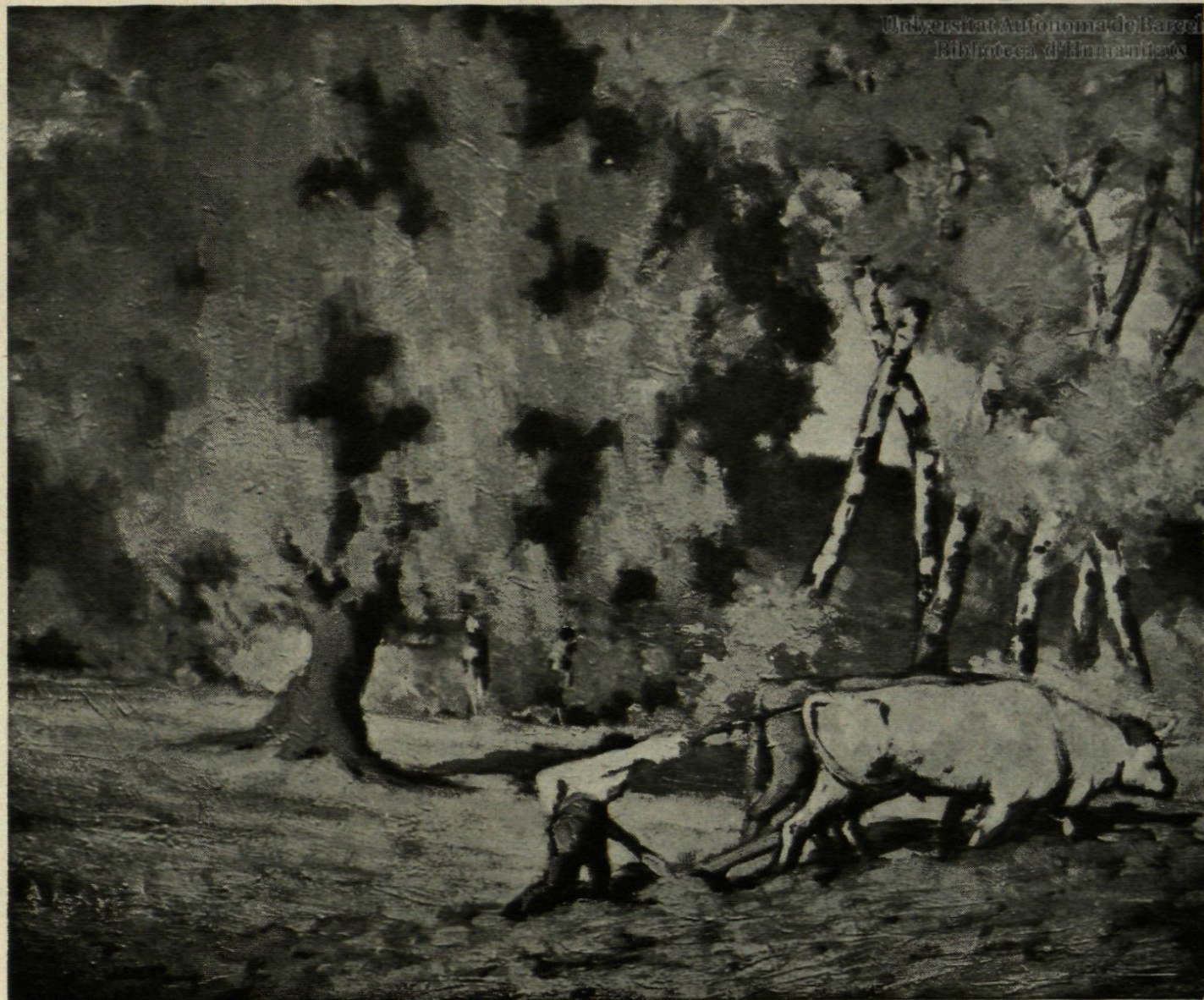
FRANCESC GALÍ

IX IV XXII

ENRIC GALWEY

BOSC DE CÀN TARRÉS

J. VILA PUIG

TARDOR

MANUEL HUMBERT

UN RECÓ DE PARÍS

IGNASI MALLOL

PAISATGE D'OLOT

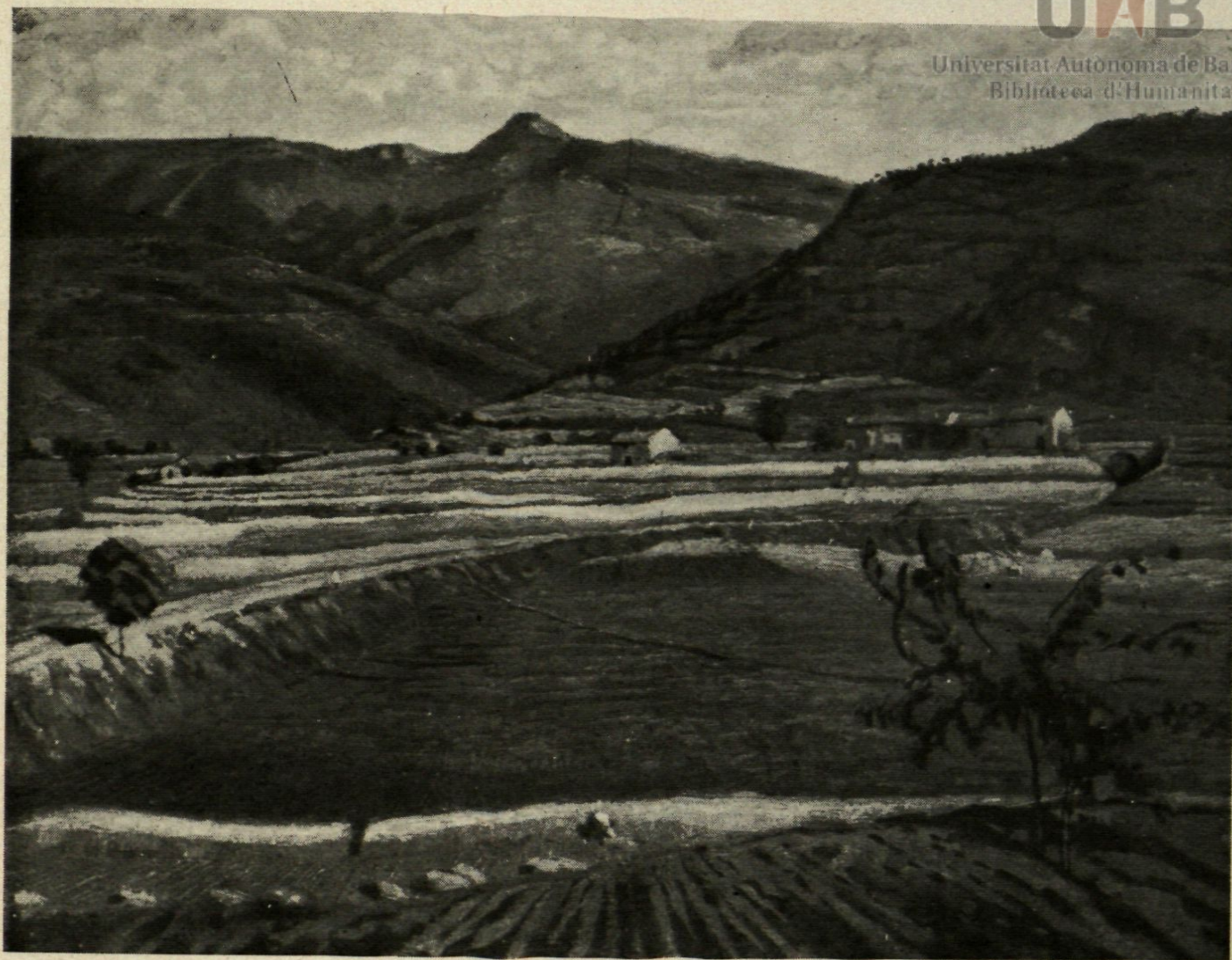
JOAQUIM MUMBRÚ

EL CAMÍ

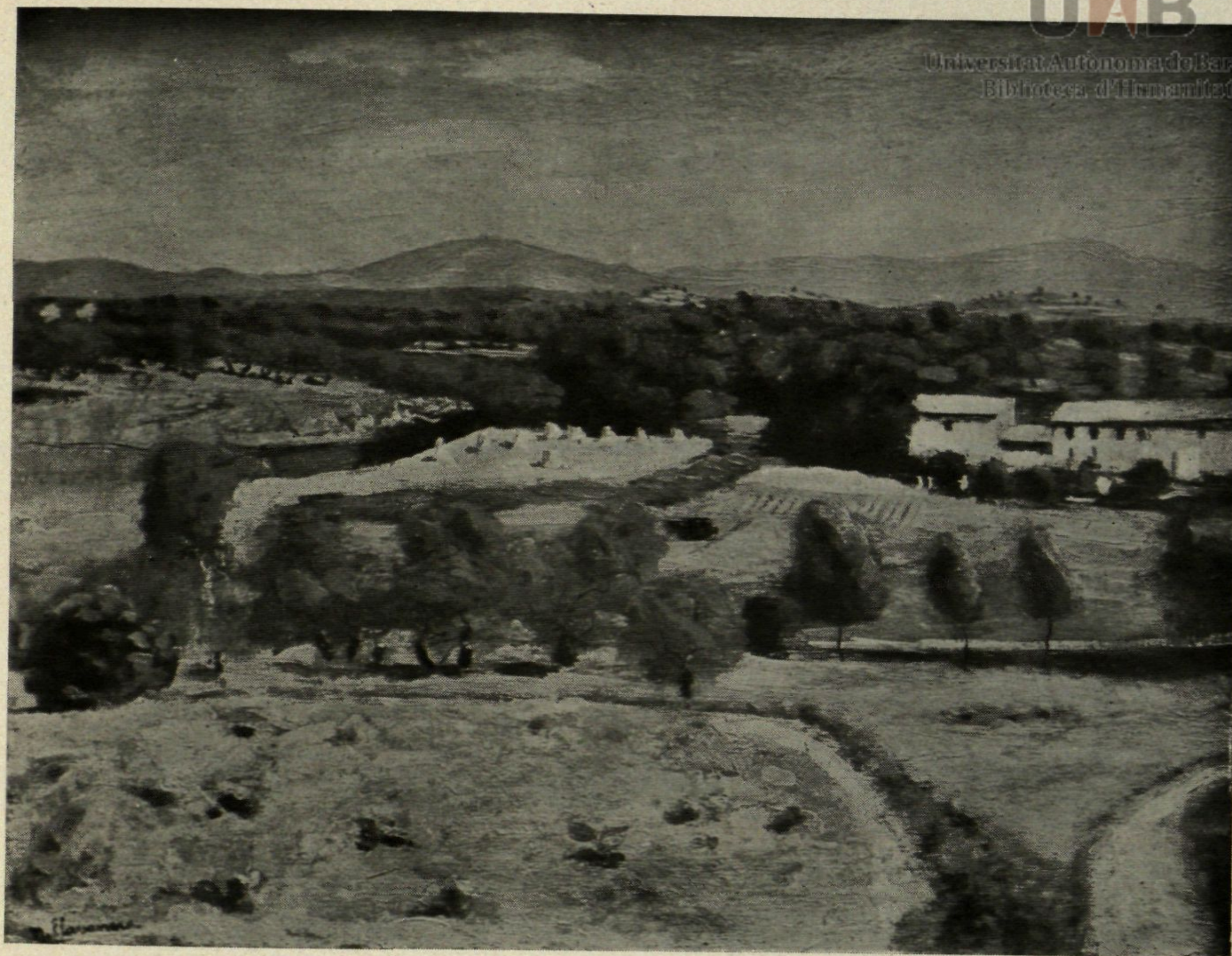
JOSEP DE TOGORES

RETRAT

FRANCESC LABARTA

ELS BLATS

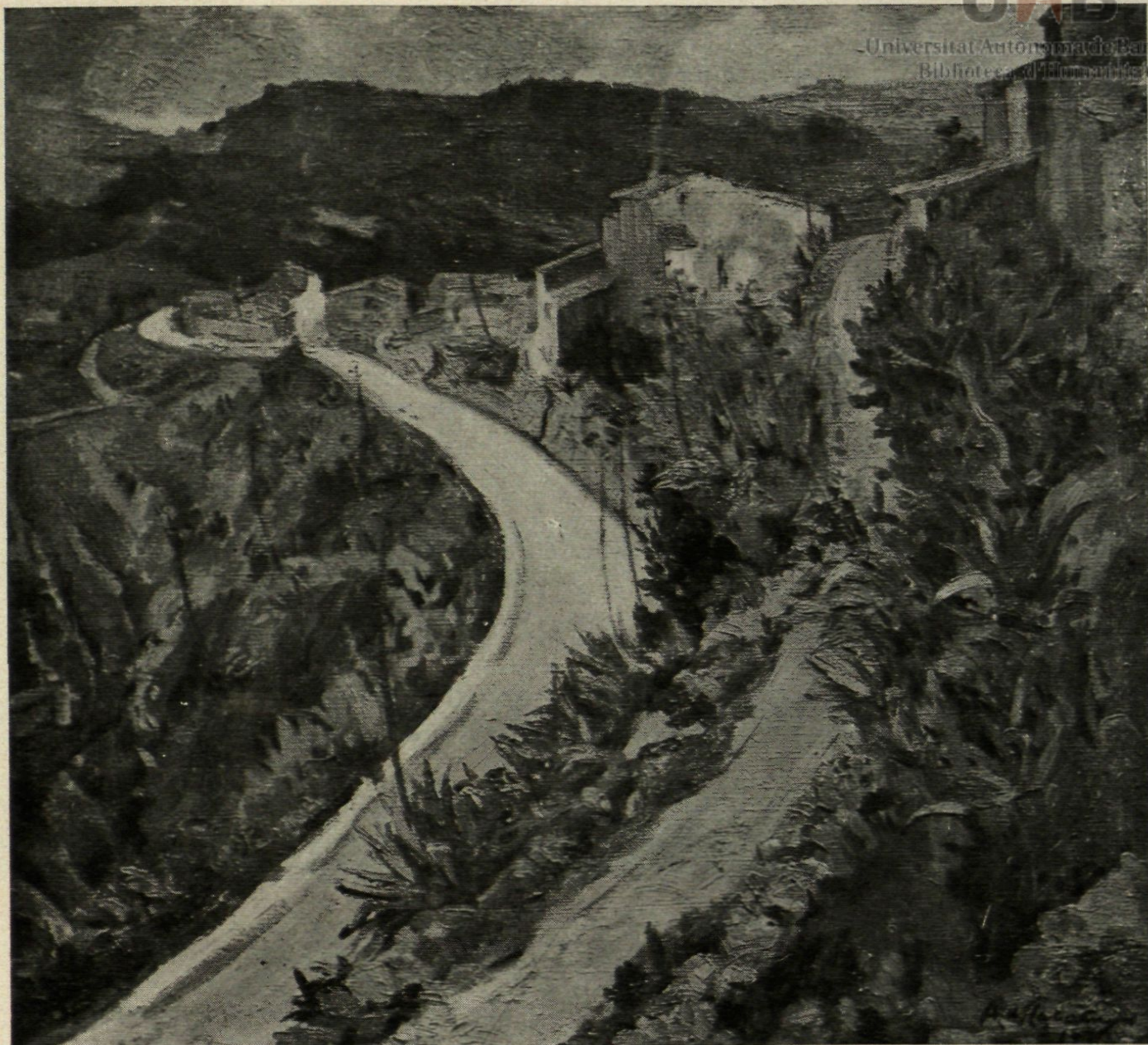
MARIAN LLAVANERA

LLUM DE MATÍ

FRANCESC VAYREDA

RETRAT

ALEXANDRE DE CABANYES

PAISATGE

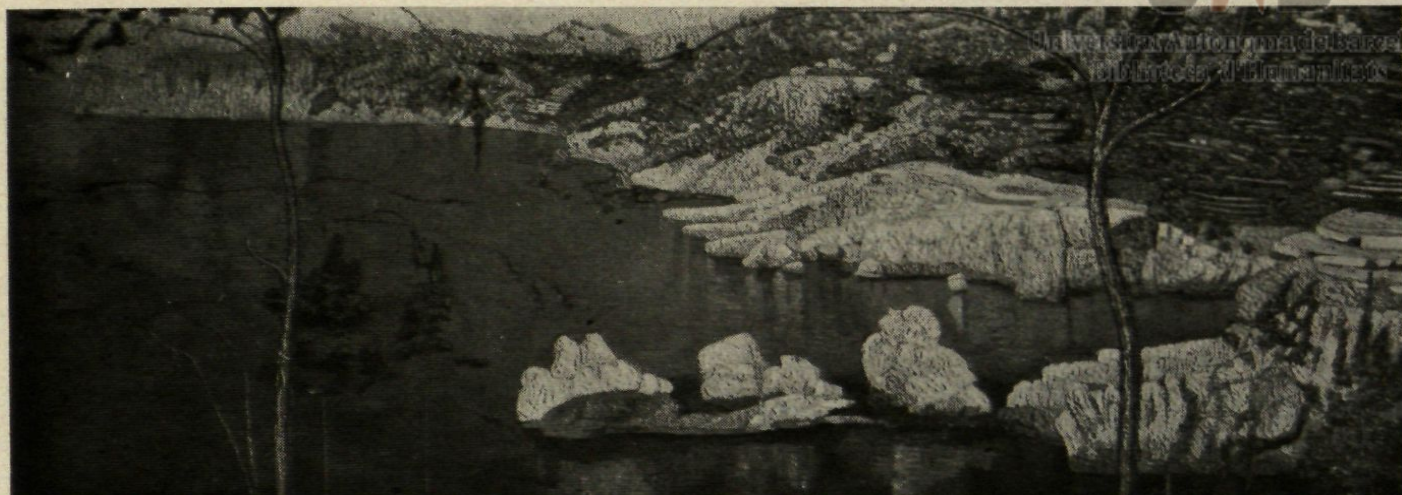
D. CARLES

FRUITES DE TARDOR

XAVIER NOGUÉS

TARDA DE DIUMENGE

JUÑER-VIDAL

ORACIÓ DE LA TARDA

RAFEL DURAN I CAMPS

TARDA

JOAN LLIMONA

REPÒS

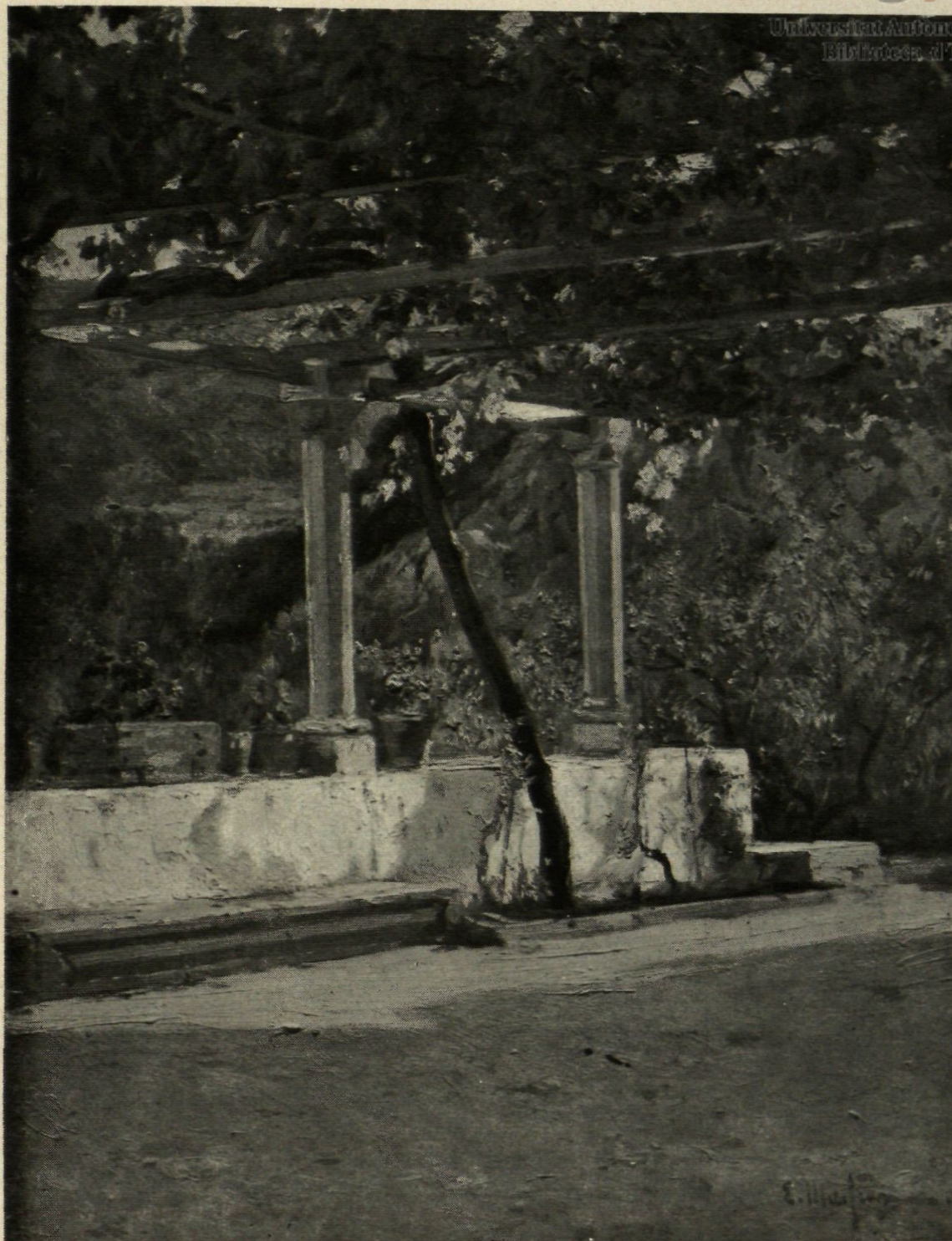
J. MERCADÉ

HORTES DE VALLS

RAFEL M. PADILLA

NATURA MORTA

E. MEIFRÈN

JARDÍ

RAMON CAPMANY

LA FONT

M. OLIVER

L'HORT DEL CONVENT

ENRIC PORTA

VORES DE RIU

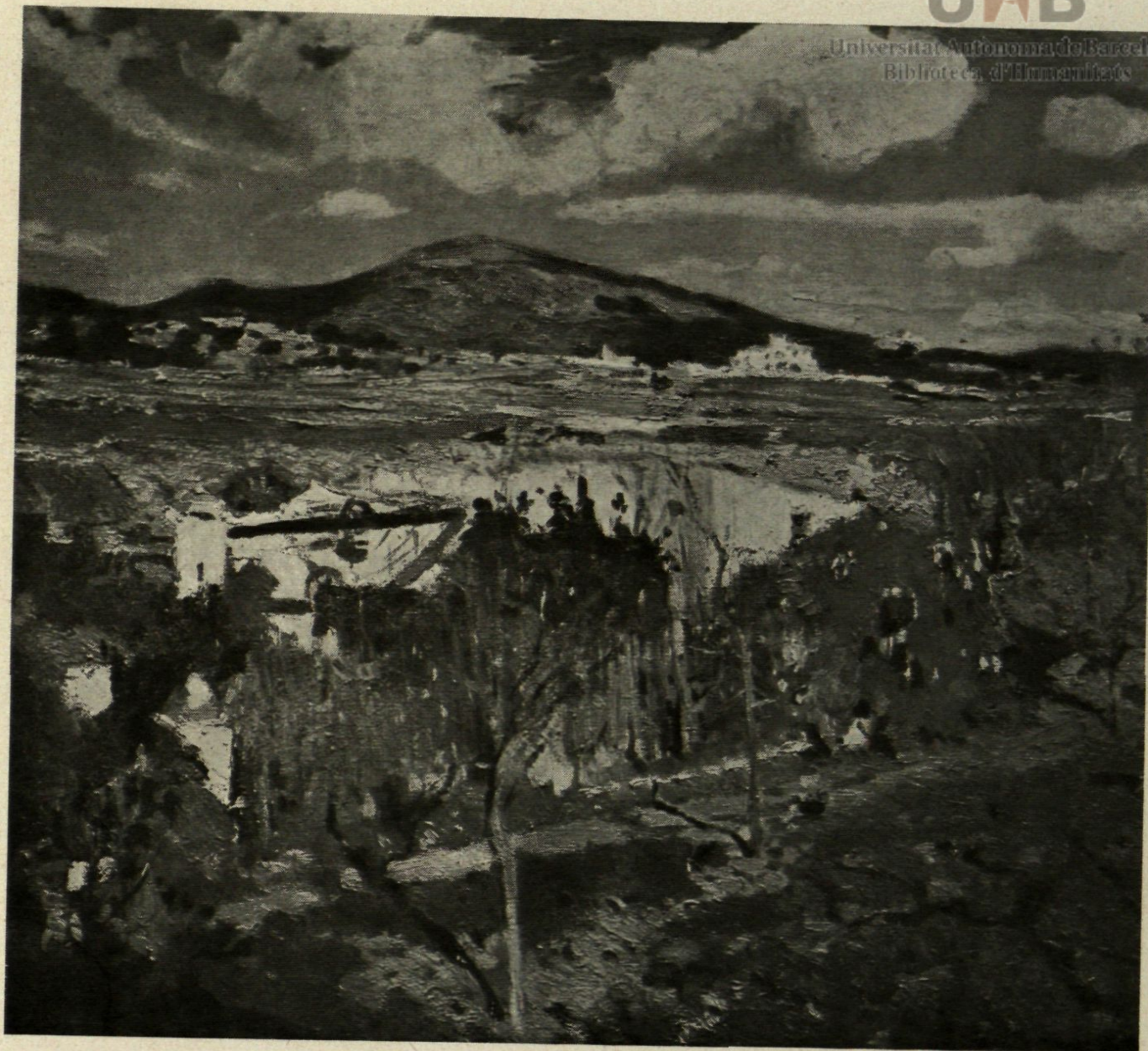
Ivo PASCUAL

ROUREDA - TARDOR

RAMON CASAS

LA TRINI

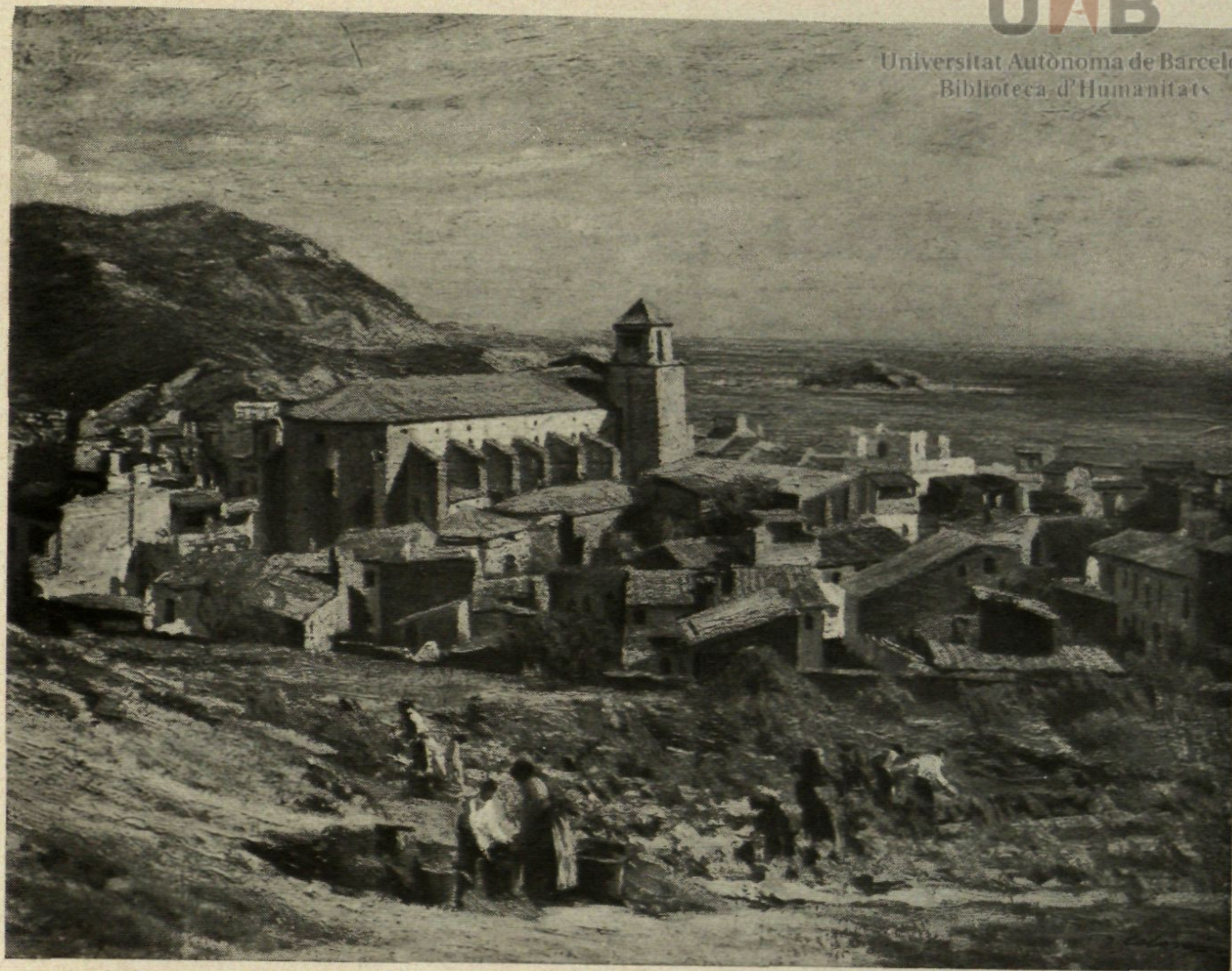
JOAQUIM MIR

LA SÍNIA DE L'ONCLET

A. VILA ARRUFAT

DONA I CRIATURA

JOAN COLOM

TOSSA

A. SISQUELLA

RETRAT

JOSEP ARAGAY

LA FINESTRA OBERTA

F. CANYELLAS

DANÇARINA

RAFEL BENET

PAISATGE D'OLOT

RICARD CANALS

EL NOI CAÇADOR

LLORENS CERDÀ

ACANTILLAT

JOAQUIM SUNYER

RETRATS

JOAN SERRA

BODEGÓ

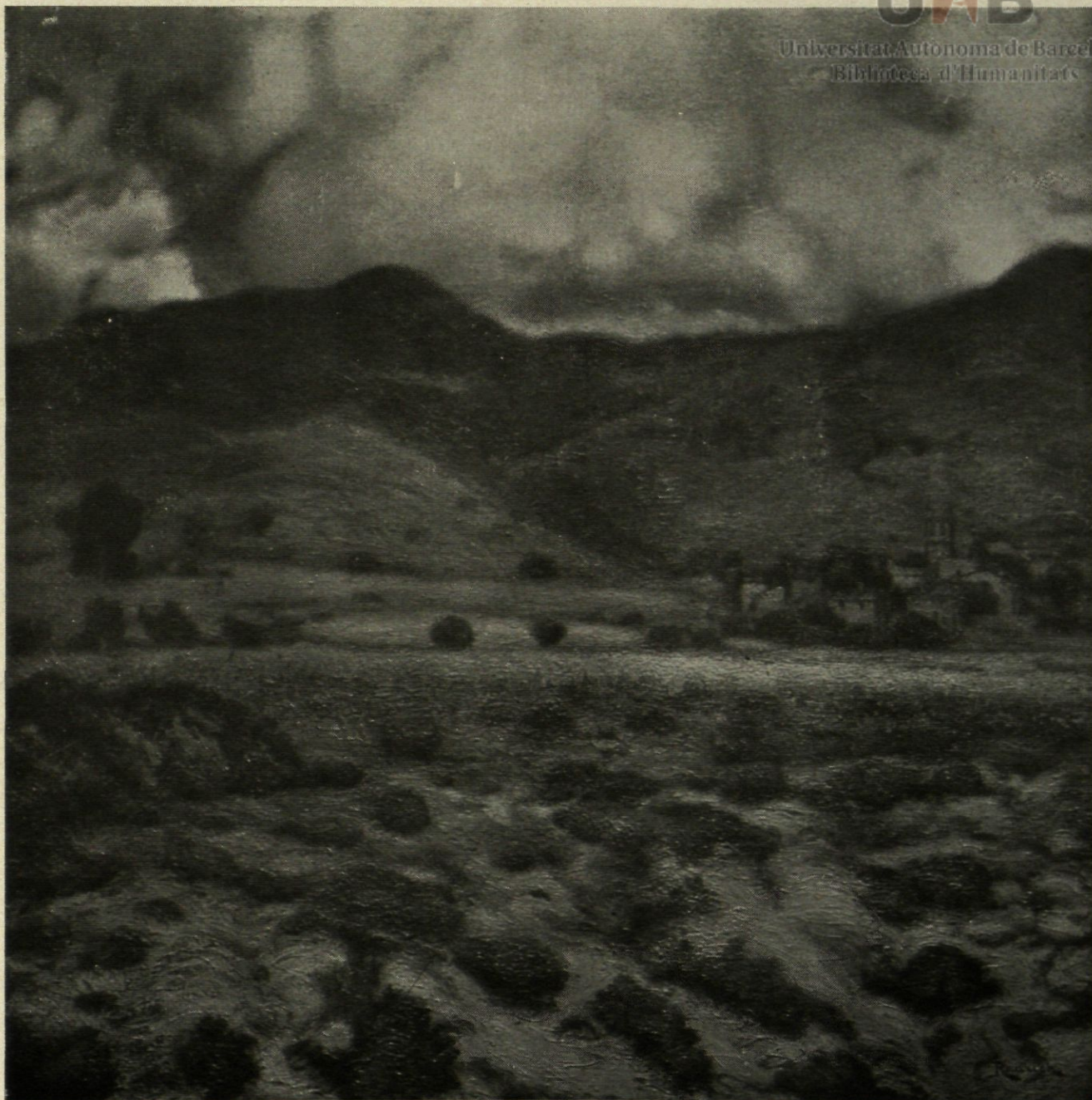
MARIAN ESPINAL

NU

CLOTILDE P. FIBLA

GALL. - BODEGÓ

NICOLAU RAURICH

TARDORAL

J. NOGUÉ

CAP-AL-TARD

ALBERT RAFOLS

GENT DEL CAMP

Les fotografies que figuren en aquest Catàleg són d'En F. Serra, i els gravats de l'Unió de Fotogravadors. L'impressió ha estat feta en els tallers gràfics d'Antoni López Llausàs, Diputació, 95, Barcelona.

24.1.06

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Biblioteques

Biblioteca d'Humanitats

BS/291

3.0 €

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Biblioteca d'Humanitats